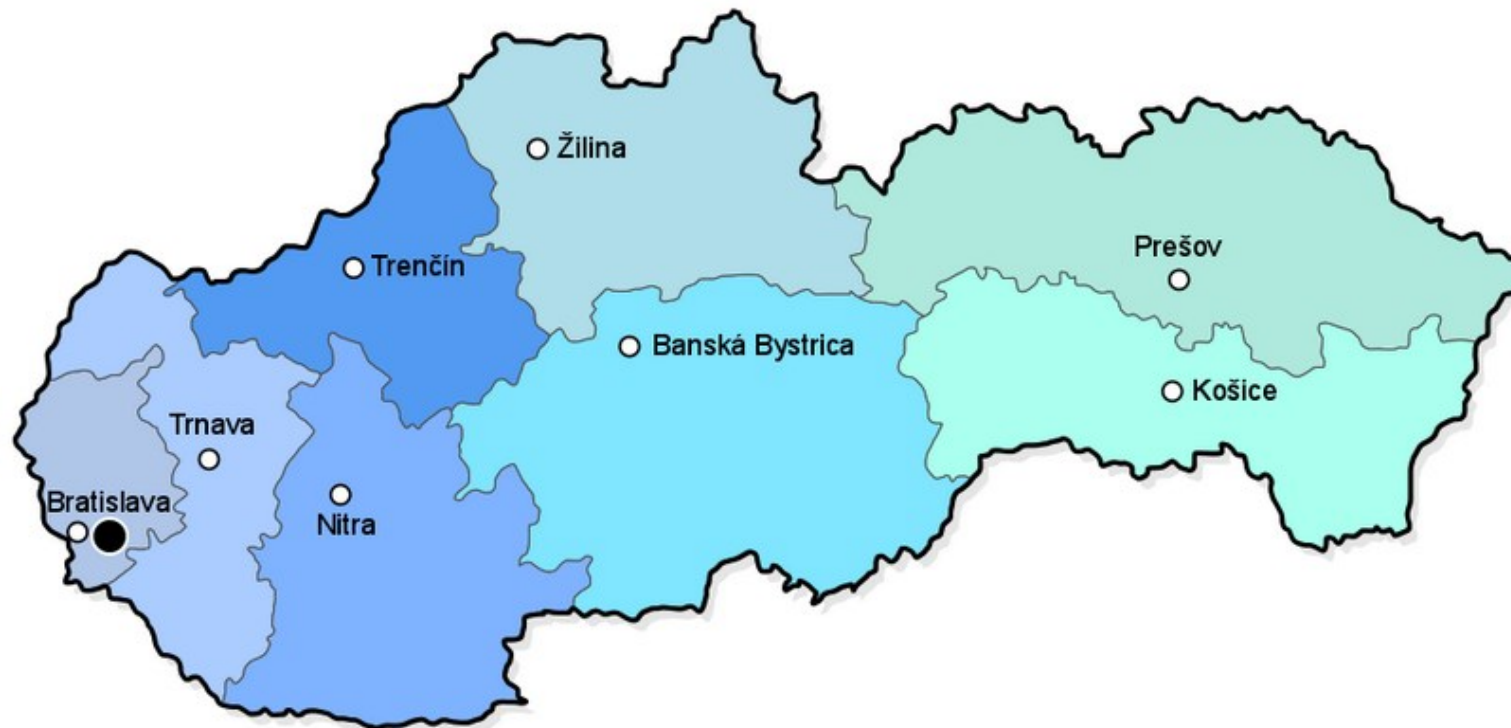




Štátna školská inšpekcia



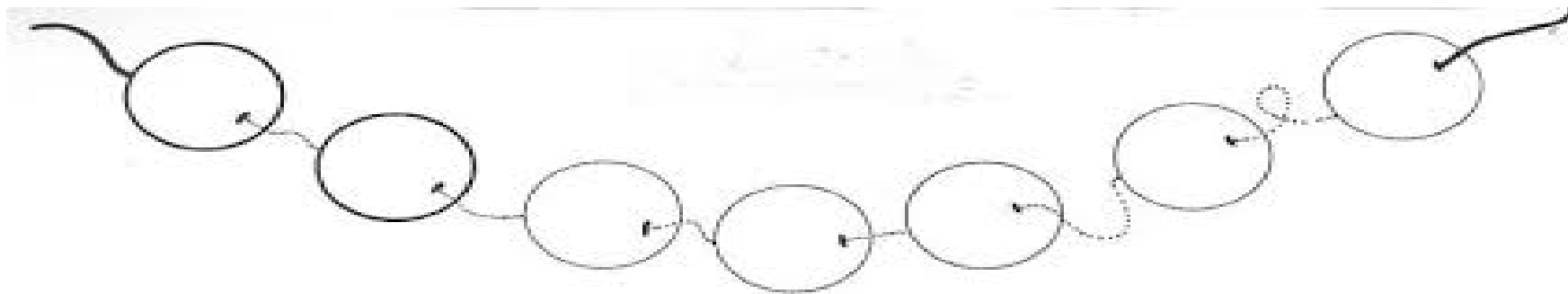


Grafomotorické predpoklady písania

Príprava detí MŠ na písanie v ZŠ – 4. časť

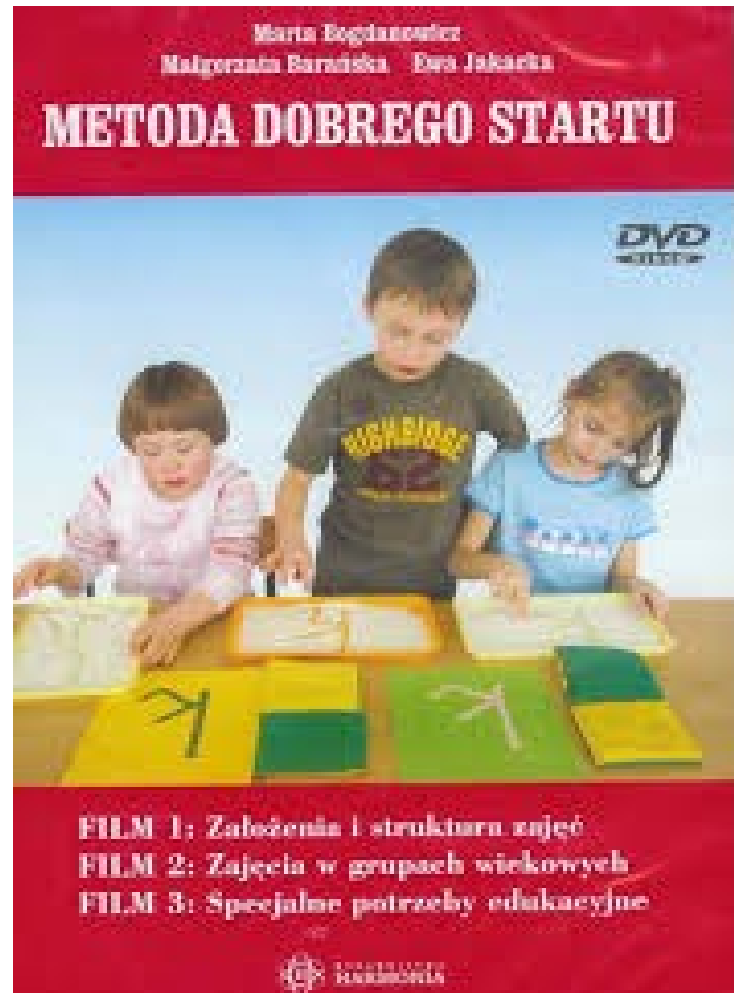
Nácvik grafických vzorov

- ❑ príprave detí MŠ na písanie v ZŠ z aspektu didakticko-metodického sa venovalo doposiaľ len niekoľko autorov
- ❑ predstavíme tri alternatívy postupnosti nácviku grafických vzorov



1. Postupnosť nácviku grafických vzorov podľa Bogdanowicz

BOGDANOWICZ, M. 1985. *Metoda dobrego startu*. Warszawa: Wydawnictwa szkolne i pedagogiczne, 1985.

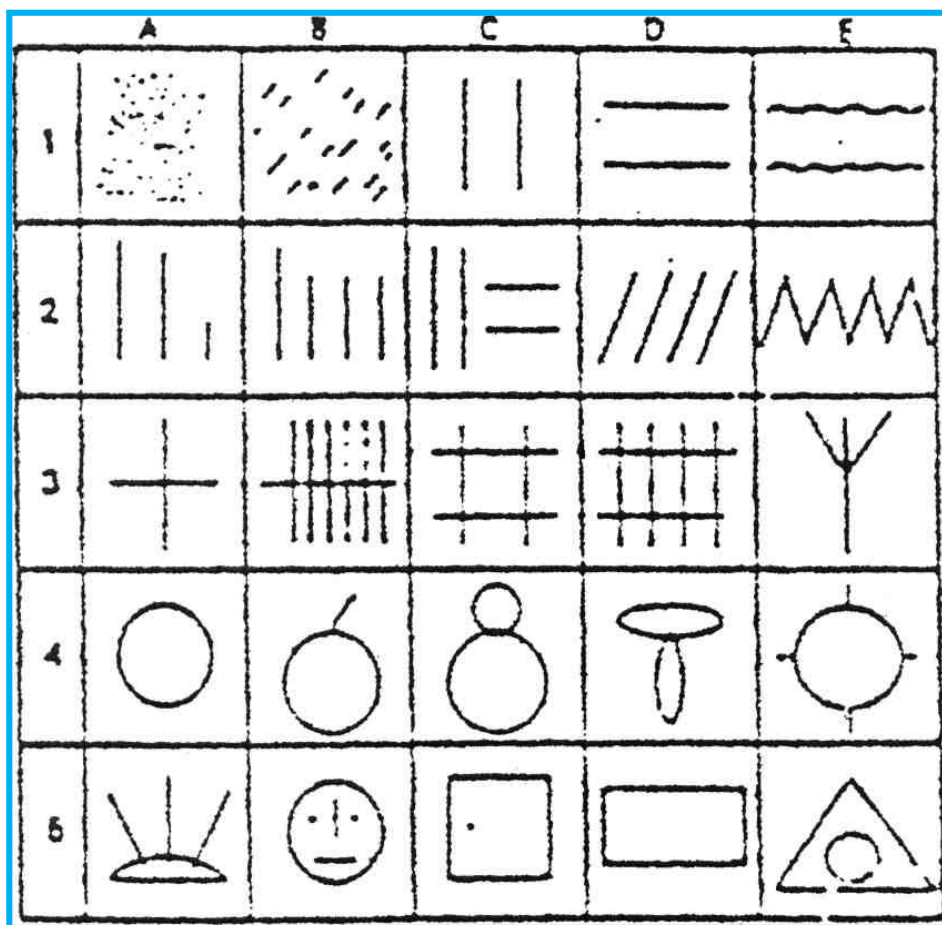


- ☐ sústava grafických vzorov, ktoré sú zoradené podľa náročnosti
 - čiary
 - geometrické tvary
 - tvary napodobňujúce písmená

- ☐ grafické vzory deti precvičujú za sprievodu pesničky, riekanky, ktorej rytmus sa zhoduje so štruktúrou prvkov každého vzoru

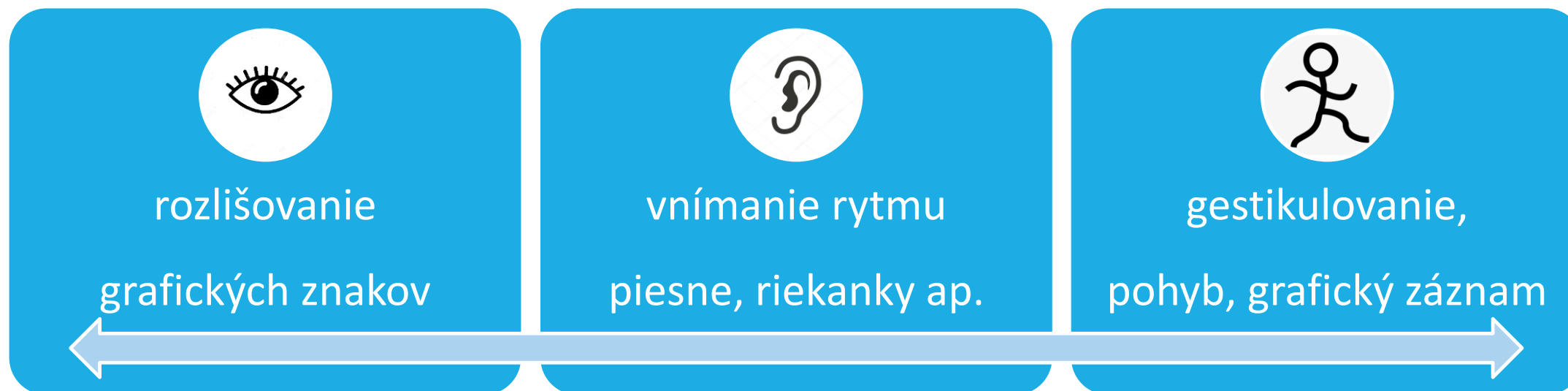
- ☐ pohybovo-sluchovo-zrakové cvičenia sú najdôležitejšou etapou nácviku grafických vzorov

5 fáz nácviku grafických vzorov



1. **hra s bodom, zvislá línia, vodorovná línia, vlnovka** – zvlnenie vodorovnej línie
2. **zvislá línia** – rôzne zoskupenie línií vzhľadom na ich počet, dĺžku a prerušenie línie, kombinácie zvislých a vodorovných línií, zošikmenie vedenia zvislej línie vpravo-ľavom sklone, lomená línia – „zlomenie“ vodorovnej línie
3. **spájanie/kríženie zvislej a vodorovnej línie** v rôznych zoskupeniach a bodoch spájania/kríženia
4. **krúživé pohyby** – kruh, ovál/elipsa, ich spájanie v rôznych zoskupeniach a veľkostiach
5. **kombinované pohyby** – spájanie a zoskupovanie vodorovných, zvislých a krúživých línií

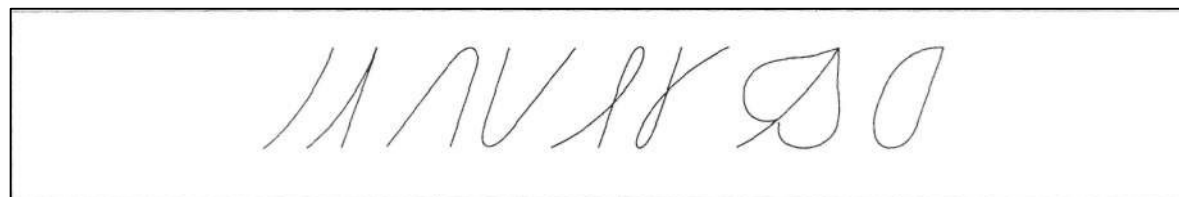
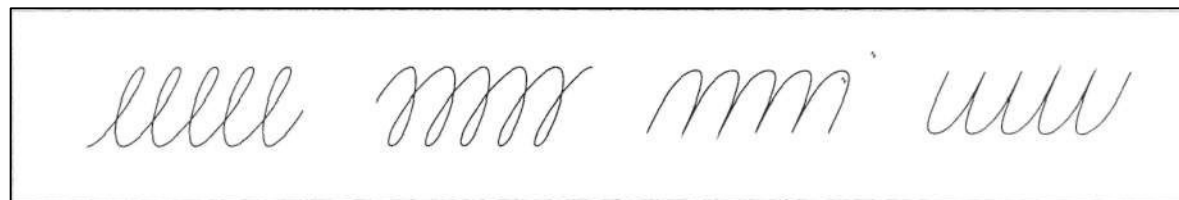
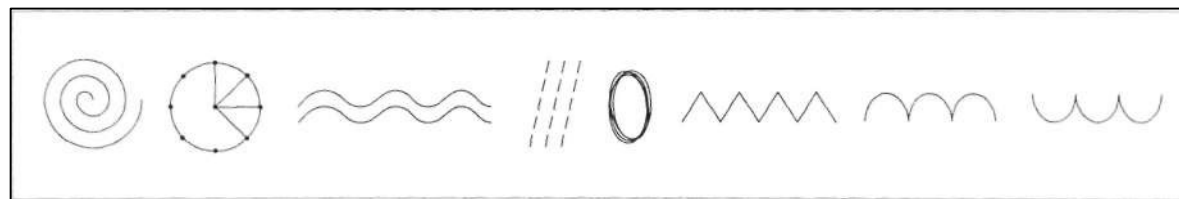
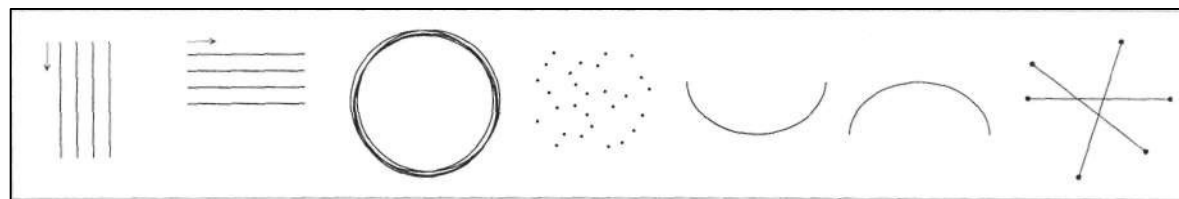
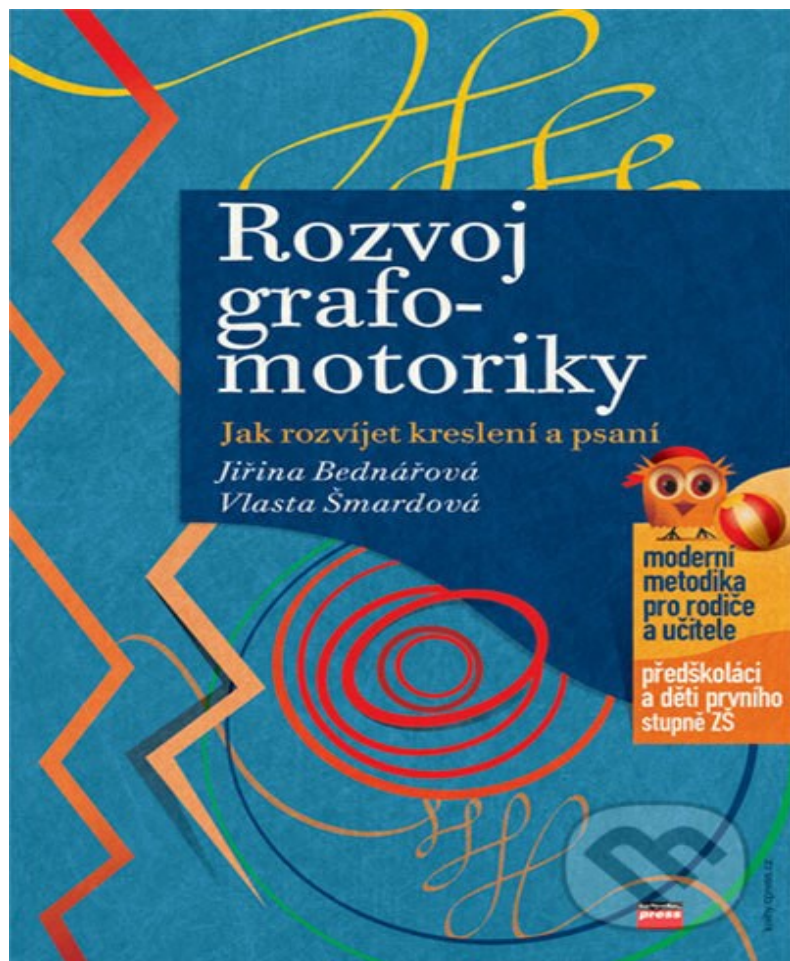
Metóda Dobrého štartu – metóda akusticko-opticko-motorická



- ❑ podpora, zdokonaľovanie činnosti a koordinácie zrakového, sluchového a kinesteticko-motorického analyzátora
- ❑ podpora vyhranenia a zdokonaľovania laterality
- ❑ podpora a zdokonaľovanie správnej telesnej schémy a orientácie v priestore

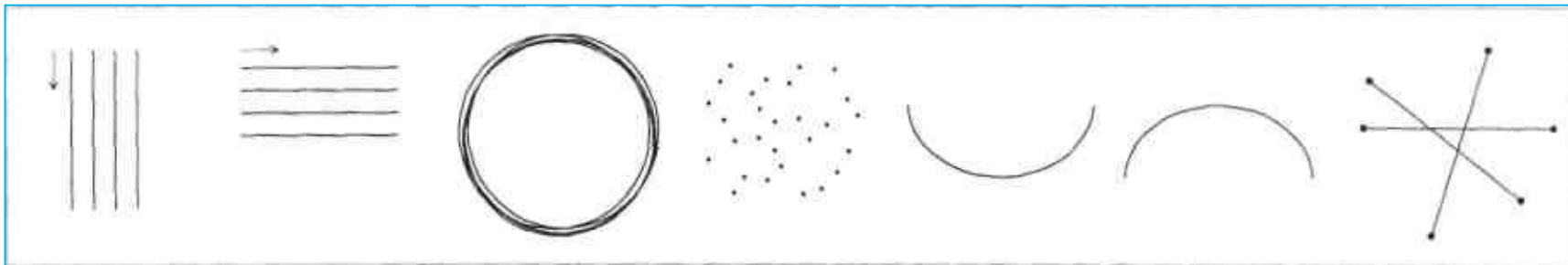
2. Postupnost nácviku grafických vzorů podle Bednářové a Šmardové

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. 2006. *Rozvoj grafomotoriky*. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-0977-1.



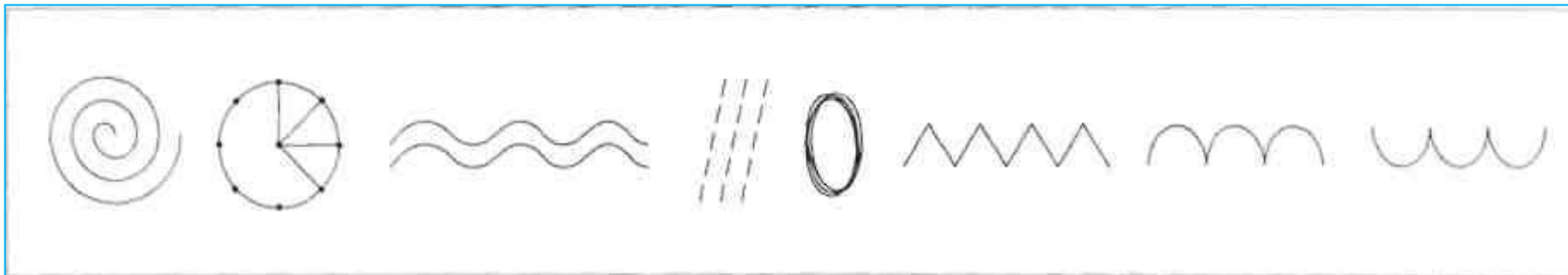
Prvá fáza nácviku grafických vzorov

- **vertikálna línia** vedená zhora dole
- **horizontálna línia** vedená zľava doprava (v smere písania)
- **krúživé pohyby** – obťahovaná viacnásobná kruhová stopa
- **bod** – sústredenie v istom zoskupení (napr. v strede záznamovej plochy)
- **dolný samostatný oblúk** vedený horizontálne
- **horný samostatný oblúk** vedený horizontálne
- **spájanie dvoch protichodných bodov** líniami v rôznych smeroch a spájanie/kríženie zaznamenaných línií v rôznych bodoch spojenia/kríženia



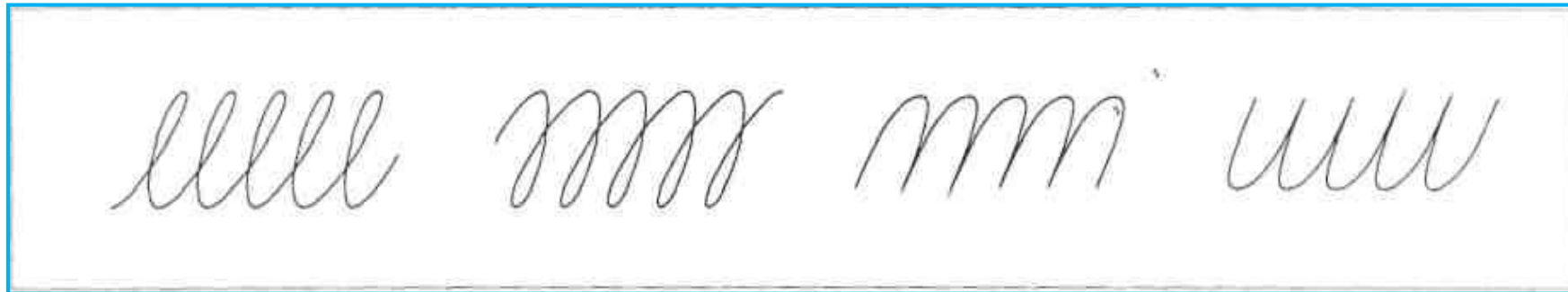
Druhá fáza nácviku grafických vzorov

- **krúživé pohyby** vedené spôsobom navíjania zo stredu von vpravo-ľavom smere (slimák, kľbko)
- **rozptyl línií** vedených rôznymi smermi zo stredu od bodu k bodu obvodu kruhu; vedenie línie od bodu obvodu kruhu k bodu v strede kruhu
- **vlnovky** vedené vodorovne
- **zvislé prerušované čiary** vedené šikmo vpravo-ľavom sklone
- **ovál/elipsa** – obťahovaná viacnásobná oválna stopa vedená zvislo
- **lomená línia** vedená vodorovne
- **zoskupenie horných oblúčikov** vedených vodorovne
- **zoskupenie dolných oblúčikov** vedených vodorovne



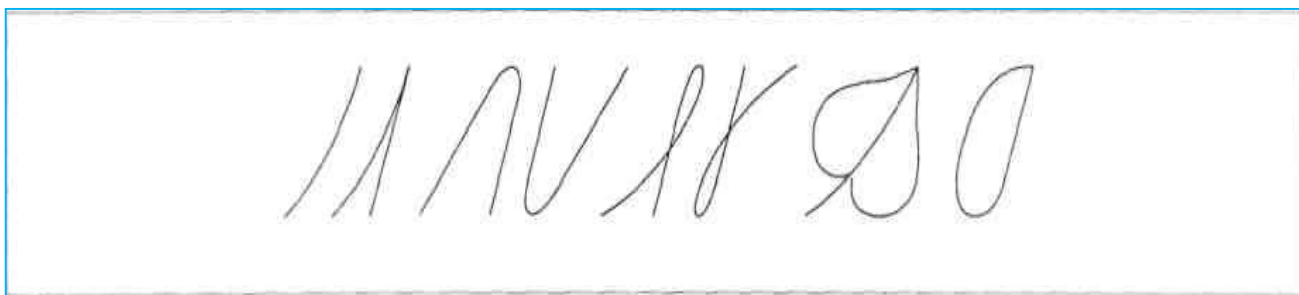
Tretia fáza nácviku grafických vzorov

- **zoskupenie horných slučiek** vedených vodorovne vľavo–pravom smere
- **zoskupenie dolných slučiek** vedených vodorovne vľavo–pravom smere
- **zoskupenie horných oblúčikov** vedených vodorovne vľavo–pravom smere
- **zoskupenie dolných oblúčikov** vedených vodorovne vľavo–pravom smere



Štvrtá fáza nácviku grafických vzorov – polôh písaného písma

- **zdola-hore stúpajúca šikmá línia** s miernym prehnutím vľavo-pravom sklone
- **zdola-hore stúpajúca šikmá línia** s miernym prehnutím vľavo-pravom sklone s ostrým obratom v rovnú líniu vedenú zhora-dole
- **horný a dolný zátrh oblúčika** vľavo-pravom sklone (náznak nožičky písmena l, k, h, e, n, m, u)
- **horná a dolná slučka** vľavo-pravom sklone (náznak písmena e, l, h, j, k, p)
- **srdcovka** vľavo-pravom sklone (náznak písmena s, a)
- **šikmo postavený ovál/elipsa** s pravou mierne sploštenou línou (náznak písmena a, o)



- pozornosť budeme podrobnejšie venovať tretej alternatíve vzhľadom na to, že stále je platná Metodika rozvíjania grafomotorických zručností detí v materských školách
- motivačne predstavíme niektoré ukážky nácviku grafických vzorov



Ukážky z metodiky

4

sa krúženie z vonkajšej okrajovej línie až do stredu, ako aj opačne s vhodnou motiváciou, napr. slimák, naháňačka, koliesko, korálik, vajíčko, hrozno, slnko, guľôčky, kvety, ale aj kombinácie kruhových či oválnych tvarov, napr. do kvetov, hribov, zajacov, mačiek, žiráf či ľudskej postavy. Na cieľný nácvik pedagóg pontúčne deťom kresiaci materiál, ktorý sa nerozmazáva a zanecháva zreteľnú jemnú stopu. V tejto fáze neodporúčame používať kriedy, kriedové pastel ani uhľik.

Pred samým plnením úloh by deti mali získať osobné skúsenosti. Napr. varenie pudingu (kľúčový úchop varešky prstami, krúživé pohyby hrubej motoriky, zapojenie čuchového a chuťového analyzátoru), navíjanie vlny do kľbiek, oberanie ovocia (podľa sezóny dozrievania: čerešne, slivky, jablká) a hra na zaváranie, návšteva múzea, exkurzia do zoológie/botanickéj zahrady a následné modelovanie ovocia, zvierat, stromov, rastlín z hliny. V deťoch rezonujú zážitky zo školy v prírode, kde spoločne hľadali hriby, veľké a malé kamene, pozorovali vlnenie vody v potoku, veвериčku. Podobne môže učiteľka narábať aj so zážitkami z predplaveckého výcviku, korčuľovania, lyžovania, školskej olympiády, akadémie, besiedky. Zvukovými nahrávkami, dramaticko-pantomimickými a improvizáčnymi aktivitami, pohybovými hrami so spevom, tancom, súťažami, rytmickými a hudob-

nými nástrojmi sa emotívne umocní prežívanie a doznievanie zážitkov detí (krúživý pohyb – medveď – nízke tóny klavira, harmónia...).

Hry s oblúkmi, vlnovkami, slučkami, hadovkami/osmičkami

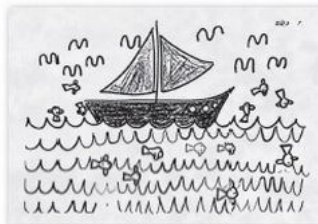
Po lomenej línii a krúživých pohyboch nasledujú pohyby oblúkov, vlnoviek a osmičiek v rôznych polohách, tvaroch, veľkostiach a zoskupeniach. **Pohyb je náročný na uvoľnenie zápästia a prstov ruky, ako aj dobrú zrakovú koordináciu, a to pre ich rýchlu únavu.** Pri nácviku učiteľka nezanedbáva pohybové cvičenia na základe sluchového, zrakového a emocionálneho zážitku detí, ktoré predchádzajú ich grafomotorickému vyjadreniu.

Oblúky

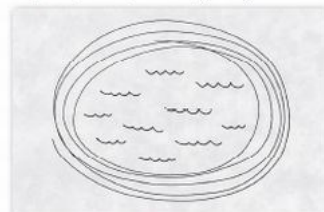
Deti ich nacvičujú ako horný a dolný oblúk, individuálne – ako samostatný prvok – či v zoskupení – niekoľko oblúkov, v rôznej výške, šírke a ich



Obrázok 53. Technický postup nácviku vedenia oblúkovej línie



Obrázok 54. Výlet loďou po Dunaji oblúková línia (A, R – 6 rokov 3 mesiace)



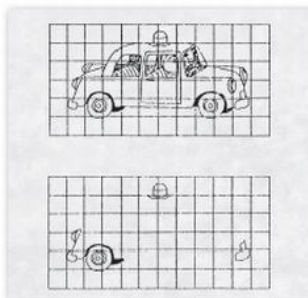
Obrázok 50. Nácvik krúživého pohybu



Obrázok 51. Nácvik krúživého pohybu

Obrázok 52. Nácvik krúživého pohybu

7



Obrázok 114. Obkresľovanie podľa predlohy do mriežkovej siete (Omalovačky a hádanky)

dokáže námety spracovať do podoby pracovných listov tak, aby sa dieťa mohlo vyjadriť viacerými grafomotorickými znakmi.



Obrázok 115. Nácvik línie spájaním bodov (Motýľie počty)



Obrázok 116. Vedenie línie (Maľujeme si s Kikom)

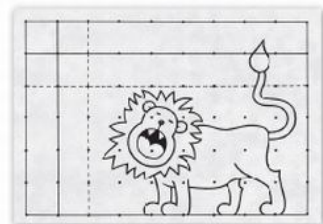
Obrázok 117. Vedenie línie (Maľujeme si s Kikom)

Motýľie počty (Bero – Dúbravková, 1984) umožňujú nácvik kombinovaného pohybu zvislého a vodorovného. Veľký formát pracovného zošita vedie k experimentovaniu s bodom až po usmernené kreslenie geometrických tvarov (do riadkov). Pracovný zošit je pre deti ilustrácie pútavý. Učiteľkám odporúčame tento zošit využívať kreatívne pri dodržaní odporúčaných zásad rozvíjania grafomotorických zručností detí.

P. Štofa v omalovačke **Maľujeme si s Kikom** (1993) dáva deťom možnosť vyfarbiť obrázky podľa vlastnej voľby. Určuje pravo-ľavý smer (písmo je vedené v ľavo-pravom sklone) a uloženie grafickej stopy (ovál, zvislá línia, vlnovky do riadku).

Kreslim si a maľujem, pastelkami čarujem (rozvíjanie grafomotorických zručností) pre deti 4- až 5-ročné a 5- až 6-ročné (1999); **Kreslim a maľujem pre 4- až 5-ročné a 5- až 6-ročné deti** (2003) sú pracovné zošity autorky Gabrídy Dropovej. Dávajú možnosť rozvíjať grafomotorické zručnosti detí materských škôl plnením úloh pracovných listov s doplnujúcim a motivujúcim textom básní renomovaných autorov detskej tvorby. Pracovné zošity usmerňujú grafickú stopu dieťaťa v súlade s požiadavkami prípravy detskej ruky a oka na písanie a čítanie v prvom (elementárnom) ročníku základnej školy.

Písanka 4 - 5 a Písanka predškolačka (Nováková, 2001) sú pracovné zošity, v ktorých autorka rešpektuje metodickú postupnosť grafomotorických vzorov a veľkosť záznamovej plochy podľa I. Heribanovej (Predškolská výchova č. 1 a 2, roč. LII 1997/98). Jednotlivé úlohy pracovných listov spravidlajú krátke rečnôvanky a básničky.



Obrázok 118. Kombinácie horizontálnych a vertikálnych línií spájaním bodov (Mala škola pre predškolákov 1)

3. Postupnosť nácviku grafických vzorov

podľa Uváčkovej, Valachovej, Droppovej

UVÁČKOVÁ, I., VALACHOVÁ, D., DROPOVÁ, G. 2009. *Metodika rozvíjania grafomotorických zručností detí v materských školách*. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2009. ISBN 978-80-7158-967-9.

1. september – **hra s bodom**, prvé dotyky oboznamovania sa dieťaťa s materiálom a plochou
2. október – **vertikálne línie prerušované, súvislé** vychádzajú z bodu, z jeho zrýchleného zaznamenávania a zvedavosti dieťaťa, ktoré experimentuje a pozoruje líniu idúcu zhora dolu, zdola hore; vhodnou motiváciou a zrýchlením zaznamenávania sa línia začína nakláňať sprava doľava a zľava doprava

3. november – **horizontálne línie** súvislé, prerušované, vedené zľava doprava, sprava doľava s postupným predlžovaním záznamu línie, ktorej vedenie a dĺžka je závislá aj od koordinácie oka a ruky a rýchleho unavenia ruky dieťaťa
4. december – **kombinované pohyby** spájaním horizontálnej a vertikálnej línie s využitím rôznorodosti smeru, dĺžky ich záznamu
5. január – **lomené línie** – experimentovanie „zlomením“ horizontálnej či vertikálnej línie (tzv. „striešky“ horné, dolné, široké, úzke, vysoké, plytké v rôznom zoskupení a počtu lomení) vedenej v rôznom smere a dĺžke záznamu
6. február – **krúživé pohyby** mletia, navíjania, hojdania ap.; obťahovaná viacnásobná kruhová či oválna/elipsová stopa; kruh jedným ťahom bez opravenia línie až po oválnu/elipsovú grafickú stopu v rôznej šírke, dĺžke či výške

7. marec/apríl – **oblúčiky, vlnovky, slučky, hadovky/osmičky** (horné, dolné, široké, úzke, vysoké, plytké v rôznom počte zoskupenia) vychádzajú z bodu a krúženia s líniou; sú deťmi najťažšie zvládnutelné
8. máj/jún – **kombinácie pohybov v smere pohybu zľava doprava** – súvislé vedenie grafickej stopy, napr. geometrických tvarov (štvorec – okno, trojuholník – strecha, kruh – slnko a pod.) s využitím záujmu dieťaťa o obťahovanie a pokusy zaznamenať písané a tlačené písmo vyúsťujúce do zvládnutia spájania a dopĺňania krúživých, horizontálnych, vertikálnych, lomených, vlnitých línií do jedného celku
- úlohy pre deti môžu byť zamerané aj na doplnenie chýbajúcich častí, spájanie bodov, vedenie línie podľa predkreslenej predlohy, hlavne však na dodržanie požadovaného smeru záznamu, veľkosti, dĺžky línie a tvaru grafického znaku

Informačné zdroje

BEDNÁŘOVÁ , J., ŠMARDOVÁ, V. 2006. *Rozvoj grafomotoriky*. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-0977-1.

BOGDANOWICZ, M. 1985. *Metoda dobrego startu*. Warszawa: Wydawnictwa szkolne i pedagogiczne, 1985.

BYTEŠNÍKOVÁ, I. 2007. *Vliv metody Dobrého startu na děti předškolního věku v mateřské škole logopedické*. Brno: Masarykova Univerzita Pedagogická fakulta Katedra speciální pedagogiky. Bakalářská práce, 2007.

Dostupné na internete: https://is.muni.cz/th/acnpx/BP-konecna_verze.pdf

HATALOVÁ, J. 2013. *Metóda Dobrého štartu v primárnom vzdelávaní. Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe*. Prešov: MPC, 2013.

Dostupné na internete: https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/5_ops_hatalova_jana_-_metoda_dobreho_startu_v_primarnom_vzdelavani.pdf

CHRÁSTKOVÁ, H. *Rozvoj grafomotoriky u dětí předškolního věku a školních začátečníků pomocí alternativních technik*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci Pedagogická fakulta Ústav speciálněpedagogických studií.

Diplomová práce. Dostupné na internetu: <https://theses.cz/id/zvxj1y/00172929-122466268.pdf>

KOLÁČKOVÁ, J., UVÁČKOVÁ, I. 2007. *Předškoláček – Grafomotorika, 4 – 6 roků*. Bratislava: Litera. s r. o., 2007.

OKRUHLÁNSKÁ, D. 2012. *Diagnostika grafomotoriky v predškolskom veku. Osvedčená skúsenosť odbornej praxe*.

Prešov: MPC, 2012.

Dostupné na internetu: [https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/3_oso_okruhlanska_danka -
_diagnostika_grafomotoriky_v_predskolskom_veku.pdf](https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/3_oso_okruhlanska_danka_-_diagnostika_grafomotoriky_v_predskolskom_veku.pdf)

UVÁČKOVÁ, I., VALACHOVÁ, D., DROPPOVÁ, G. 2009. *Metodika rozvíjania grafomotorických zručností detí v materských školách*. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2009. ISBN 978-80-7158-967-9.

Príklad vhodného pracovného
zošita pre nácvik grafických
vzorov

KOLÁČKOVÁ, J., UVÁČKOVÁ, I.

2007. *Predškoláčik –*

Grafomotorika, 4 – 6 rokov.

Bratislava: Litera. s r. o., 2007.

